

Sør-Odal kommune

Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 1.0 og kommunal planstrategi 2024-2027 2.0 - førstegangsbehandling for utleggelse til høring og offentlig ettersyn

Vedtatt av	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	03.09.2024	046/24
Kommunestyret	10.09.2024	067/24

Saksanv.: Ingunn Brøndbo Moss	Arkiv: FA-L12	Arkivsaknr
Saksbeh.: Ingunn Brøndbo Moss		24/348 - 19

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Planforslaget for Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 versjon 1.0 og Kommunal planstrategi versjon 2.0 legges i henhold til plan- og bygningsloven §§ 10-1 og 11-14 ut til offentlig ettersyn og sendes på høring. Høringsfristen settes til 29. oktober 2024.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta oppdateringer, redaksjonelle endringer og endringer som følge av politiske vedtak i sakens dokumenter før planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn.

03.09.2024 Formannskapet

Behandling:

Kommunedirektørens forslag enstemmig vedtatt.

FS- 046/24 VEDTAK:

Formannskapets innstilling:

1. Planforslaget for Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 versjon 1.0 og Kommunal planstrategi versjon 2.0 legges i henhold til plan- og bygningsloven §§ 10-1 og 11-14 ut til offentlig ettersyn og sendes på høring. Høringsfristen settes til 29. oktober 2024.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta oppdateringer, redaksjonelle endringer og endringer som følge av politiske vedtak i sakens dokumenter før planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn.

10.09.2024 Kommunestyret

Behandling:

Formannskapetets innstilling enstemmig vedtatt.

KS- 067/24 VEDTAK:

1. Planforslaget for Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 versjon 1.0 og Kommunal planstrategi versjon 2.0 legges i henhold til plan- og bygningsloven §§ 10-1 og 11-14 ut til offentlig ettersyn og sendes på høring. Høringsfristen settes til 29. oktober 2024.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta oppdateringer, redaksjonelle endringer og endringer som følge av politiske vedtak i sakens dokumenter før planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn.

Saken gjelder førstegangsbehandling av planforslag for Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 versjon 1.0 og Kommunal planstrategi 2024-2027 versjon 2.0. Planforslag og kommunal planstrategi fremmes til politisk behandling for utleggelse til høring og offentlig ettersyn.

Bakgrunn for saken:

Alle kommuner skal ifølge [plan- og bygningsloven](#) ha en kommuneplan som omfatter både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Målene og strategiene i kommuneplanen skal være styrende for kommunens utvikling, og legges til grunn når kommunen utarbeider og gjennomfører nye planer, prosjekter og tiltak.

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, men følges opp av et fireårig handlingsprogram som er koblet opp mot kommunens økonomiplan og rulleres årlig.

Det er et lovfestet krav at alle kommunestyre skal ta stilling til hvilke planer som det er behov for i kommunestyreperioden. Verktøyet som brukes for å ta stilling til dette er den kommunale planstrategien, som skal vedtas i løpet av det første året i kommunestyreperioden.

Deltakelse i KS-prosjektet «Ny Agenda for kommuneplanens samfunnsdel»

Det er erfart at mange kommunestyre ofte har lite eierforhold til kommuneplanens samfunnsdel. Noe av årsaken til dette kan være at samfunnsdelen ofte vedtas på tampen av kommunestyreperioden. Det er også erfart at det kan være en utfordring å knytte kommuneplanens samfunnsdel til valgperioden og til det nye kommunestyrets politikk.

KS har gjennom et eget prosjekt gjennomført et utviklingsarbeid for å gjøre kommuneplanens samfunnsdel til et bedre politisk styringsdokument gjennom å drøfte problemstillingene:

- Hvordan kan samfunnsdelen bli de folkevalgtes viktigste styringsverktøy?
- Hvordan kan planarbeidet bidra til at et nyvalgt kommunestyre beslutter og iverksetter politikken de har gått til valg på?

Funnene i prosjektet og anbefalingene er samlet i rapporten [«Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel»](#). Basert på anbefalingene i rapporten er det utviklet et eget program innad i KS sitt folkevalgtprogram. Sør-Odal kommune er sammen med 11

andre norske kommuner tatt opp i dette programmet som er et prøveprosjekt.

Kommunen har gjennom deltakelse i programmet forpliktet seg til å vedta ny kommuneplanens samfunnsdel i løpet av første år i kommunestyreperioden. Målet med arbeidet er å gjøre samfunnsdelen til det viktigste styringsverktøyet for kommunestyret og administrasjonen. Det innebærer blant annet at det politiske eierskapet til planen skal styrkes. Det er også et mål med prosessen at det skal bli en tydeligere kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og kommunens handlings- og økonomiplan.

Planprogram og kunnskapsgrunnlag

Når kommunen starter arbeidet med å rullere eller utarbeide ny kommuneplan skal det utarbeides et planprogram. Planprogrammet er en plan for det videre arbeidet og beskriver formålet med planen, fremdrift og organisering av planarbeidet.

Kommunestyret i Sør-Odal vedtok i møte 14.05.2024, sak 36/24, planen for planarbeidet. Det ble samtidig fattet vedtak gjennom en kommunal planstrategi versjon 1.0 at kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel skulle rulleres i kommunestyreperioden.

KS-036/24 VEDTAK:

- 1. Den kommunale planstrategien 2024-2027 versjon 1.0, datert 14.05.2024, vedtas i henhold til plan- og bygningsloven § 10-1.*
- 2. Planprogram for rulling av kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel med oppdatert fremdriftsplan, datert 14.05.2024, vedtas i medhold av plan- og bygningsloven §§ 4-1 og 11-13.*

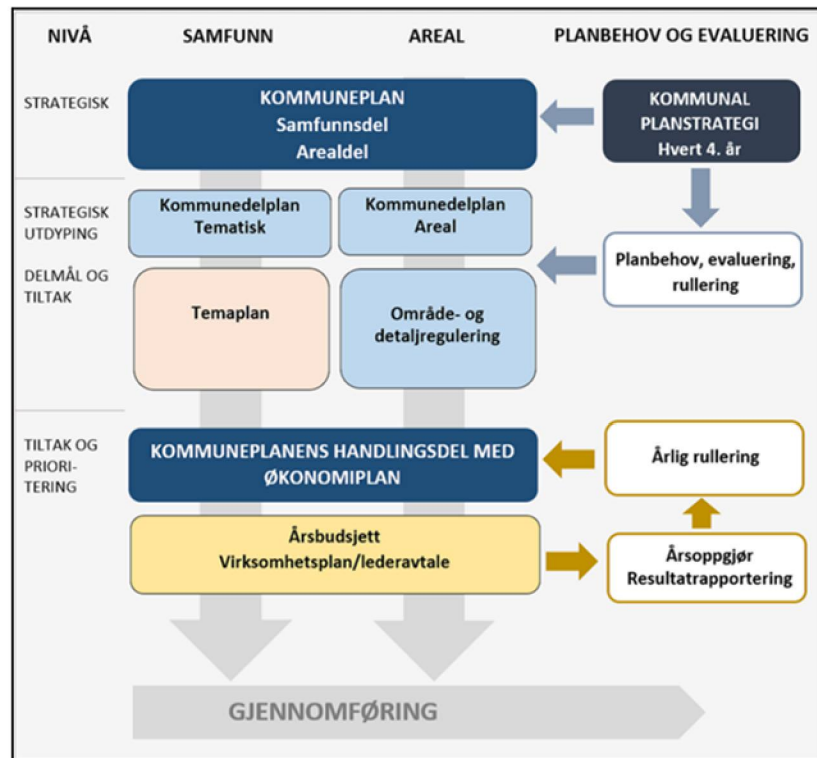
Vedtatt planprogram kan leses [her](#). Som et forarbeid til kommuneplanprosessen ble det også utarbeidet et [kunnskapsgrunnlag/grunnlagsdokument](#) som har vurdert kommunens hovedutfordringer og utviklingstrekk.

Saksopplysninger:

Kommunens plansystem

Figuren under viser kommunens plansystem og hva de enkelte planene skal inneholde.

- Satsingsområder
 - Strategiske mål
 - Strategier
-
- Aktuelle **mål** «hentes» fra kommuneplanen og operasjonaliseres i underliggende planer
 - **Strategier** for tjenesteutviklingen som viser endringsbehovet for å nå målene, møte utfordrings- og mulighetsbilde
 - **Indikatorer** som sier noe om hvordan vi skal måle fremgang
-
- Fordeling av **mål til tjenesteområde**
 - **Prioriteringer** i perioden (1+3 år) – for å nå mål, løse utfordringer og gripe muligheter
 - Drifts- og investeringstiltak

Figur 1: Viser kommunens plansystem.

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) er kommunenes viktigste verktøy for langsiktig og strategisk planlegging. Kommuneplanens samfunnsdel skal inneholde mål og strategier for utvikling av kommunen som samfunn og som organisasjon. Den bør også inneholde en arealstrategi for arealbruk i kommunen.

Samfunnsdelen med arealstrategi skal utarbeides før kommuneplanens arealdel, slik at den legger føringer for arbeidet med arealdelen.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel (KPA) er et verktøy for å gjennomføre de mål og strategier som er satt i samfunnsdelen gjennom disponering av arealer og naturressurser. Planen omfatter et juridisk bindende plankart, planbeskrivelse, bestemmelser og retningslinjer for arealbruk, samt ROS-analyse og konsekvensutredninger for nye utbyggingsområder og av planens samlede virkninger.

Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang hver valgperiode, og senest ett år etter konstituering utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Den kommunale planstrategien er ikke en plan, men et hjelpemiddel for det nye kommunestyret til å avklare hvilke planoppgaver som skal prioriteres i valgperioden for å styre utviklingen i ønsket retning.

Formålet med planstrategien er å drøfte kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, arealutvikling og den kommunale tjenesteytingen. Planstrategien skal sette fokus på de planoppgavene kommunen bør prioritere for å legge til rette for en positiv utvikling gjennom å ta stilling til:

1. Om kommuneplanen skal revideres helt eller delvis
2. Hvilke andre planer og strategier kommunen har behov for

Planstrategien er med andre ord førende for planarbeidet som skal gjøres i kommunen i kommunestyreperioden.

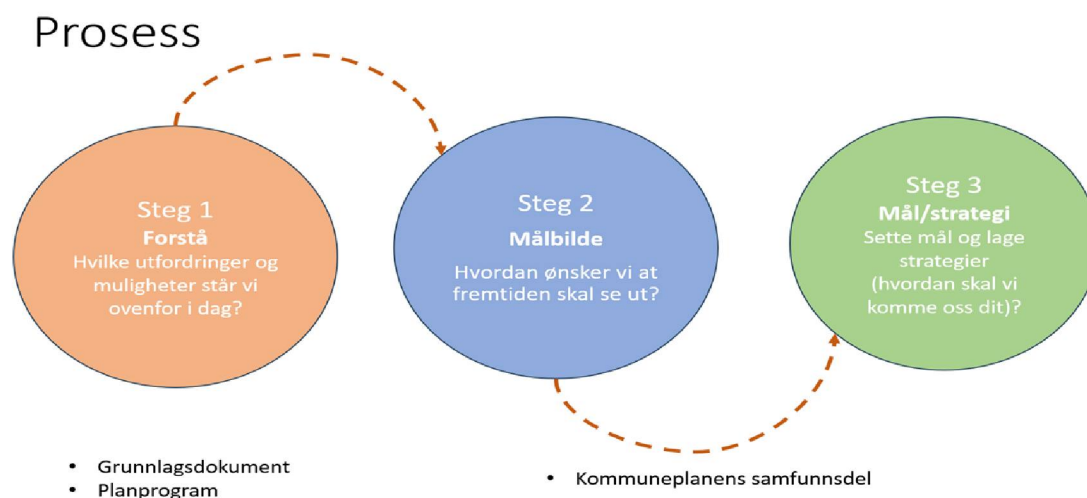
Kommunal planstrategi 2024-2027 1.0 og 2.0

Det er en utfordrende oppgave for kommunestyret å ta stilling til hvilke planer som skal utarbeides *før* strategien for den kommende kommunestyreperioden er lagt gjennom utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel. Det ble derfor lagt opp til en prosess hvor den kommunale planstrategien vedtas i to trinn:

1. Kommunal planstrategi 1.0: Kommunestyret tok stilling til om kommuneplanen – samfunnsdel og arealdel - skal rulleres i kommunestyreperioden
2. Kommunal planstrategi 2.0: Kommunestyret tar stilling til hvilke andre planer og strategier det er behov for i kommunestyreperioden for å nå ønsket utvikling

Prosess

Det er i arbeidet med å utvikle det foreliggende planforslaget for kommuneplanens samfunnsdel benyttet følgende metode:

Figur 2: Viser hvordan prosessen med å utvikle kommuneplanens samfunnsdel har vært organisert.

Det er administrativt jobbet i grupper innenfor de ulike perspektivene i planen.

Medvirkning

En viktig forutsetning i arbeidet har vært å tilrettelegge for en samskapende prosess, der det politiske nivået har vært involvert på et tidligere stadium i planprosessen enn i en «tradisjonell» planprosess.

Det er gjennomført fire politiske verksteder:

Dato	Tema
06.02	Oppstart av arbeid med kommuneplanprosessen. Gjennomgang av utfordringer og utviklingstrekk. Workshop: Refleksjoner utviklingstrekk og innspill til satsingsområder.
19.03	Informasjon om status og workshop med tema næring, kraft og ambisjoner for vekst i innbyggertall.
14.05	Informasjon om økonomisk handlingsrom, behov for samarbeid og langsiktig arealstrategi. Workshop: Leve hele livet/helse- og omsorgsperspektivet, oppvekst, samarbeid for å nå målene og langsiktig arealstrategi.
26.06 (frivillig oppmøte)	Informasjon om rapporten «De unges perspektivmelding»: Hva er en attraktiv kommune sett fra de unges ståsted, næringslivets behov, samspill med frivillighet og beredskap. Workshop: Leve hele livet (helse/omsorg/oppvekst), vekst i innbyggertall og arbeidsplasser, samarbeid og langsiktig arealstrategi.

Det ble videre gjennomført workshop med elevrådet og Sør-Odal barne- og ungdomsråd (SOBUR) 19. juni. Temaer som ble drøftet i workshopen var hva som er viktig i et samfunnsutviklingsperspektiv, et oppvekstperspektiv og i et miljøperspektiv – sett fra barn og unges ståsted.

Forslag til satsingsområder for planperioden, strategiske mål og strategier

På bakgrunn av innspill fra kommunestyret er det valgt ut fire satsingsområder for utviklingen av Sør-Odal i planperioden:

1. En framtidsrettet og attraktiv kommune i vekst
2. Et trygt og inkluderende samfunn for alle som bor her
3. På lag med naturen
4. Samarbeid, handlekraft og nye løsninger

Satsingsområdene viser hvor vi skal ha fokus og hva vi prioriterer i utviklingen av Sør-Odal frem til 2036.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene gjelder for alle land, og Norge har forpliktet seg til å jobbe for å nå målene. Sør-Odal skal gjennom sine lokale løsninger bidra til å nå de globale målene.

Å jobbe for en bærekraftig utvikling handler om å jobbe innenfor de tre dimensjonene; sosial-, økonomisk- og klima- og miljømessig bærekraft.

Sør-Odalssatsingsområder bygger på de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling. Strategiske mål og strategier bygger opp under bærekraftsmålene. På denne måten sikres det at de globale målene omsettes til konkret handling i kommunen.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

De tre bærekraftsdimensjonene er utgangspunkt for hovedmålene.

På samme måte som bærekraftsdimensjonene henger sammen og påvirker hverandre, må også kommuneplanens hovedmål ses i sammenheng for å lykkes med å utvikle Sør-odal kommune til et mer bærekraftig samfunn.

Figur 3: Figuren viser hvordan kommunens satsingsområder ses i sammenheng med FNs bærekraftsmål.

Langsiktig arealstrategi

Planforslaget inneholder også et utkast til en langsiktig arealstrategi og et arealstrategisk kart. Arealstrategiene er koblet til kommunens satsingsområder. Slik vises det hvordan langsiktig arealbruk skal bidra til at satsingsområdene nås. Arealstrategien vil også bli førende for den kommende rulleringen av kommuneplanens arealdel.

Oppfølging av planen

Den kommunale planstrategien viser hvordan kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp, og synliggjør hvilke planer det er behov for innenfor de ulike satsingsområdene.

[Trykk her](#) for å komme til planforslag.

Tjenestemessige konsekvenser

Administrasjonens del av planarbeidet gjennomføres som en del av kommunens ordinære drift.

Økonomiske konsekvenser

Planarbeidet er gjennomført med bruk av interne ressurser. Det er satt av kr. 200 000,- og kr. 600 000,- i henholdsvis 2024 og 2025 gjennom kommunens budsjett og økonomiplan til utredningsarbeid knyttet til kommuneplanens arealdel.

Juridiske konsekvenser

Planarbeidet har fulgt plan- og bygningsloven, inkl. lovens krav til prosess for planarbeid og medvirkning.

Konsekvenser for folkehelse

Hvordan Sør-Odal kommune rigger seg for fremtiden for å ivareta sine innbyggere vil ha

stor innvirkning på folkehelsen, jfr. planforslag.

Vurdering:

Det er viktig for en kommune å ha et oppdatert planverk av flere grunner. Kommuneplanens samfunnsdel gir en overordnet styring og retning for utviklingen av kommunen. Den definerer mål og strategier for hvordan kommunen skal utvikle seg på ulike områder som eksempelvis oppvekstforhold, helsetjenester, boligbygging, næringsutvikling, klima og miljø, kultur og sosiale forhold.

Kommuneplanens samfunnsdel har et helhetlig perspektiv som sikrer at kommunens ulike sektorer og fagområder blir sett i sammenheng. Det legger til rette for en helhetlig og bærekraftig utvikling av kommunen, der ulike behov og interesser blir ivare tatt.

Sør-Odal kommune står overfor betydelige samfunnsutfordringer. Disse omhandler både demografi, økende sosial ulikhet, klimaendringer, mangel på både arbeidstakere og kompetent arbeidskraft og trangere økonomiske rammer. Dette er også utfordringer som det er viktig å finne gode løsninger på, og som utfordrer kommunen til å tenke nytt når vi utvikler framtidens Sør-Odal. Det er pekt ut noen tydelige satsingsområder som viser hva som skal prioriteres i kommende planperiode.

Langsiktig arealstrategi

Den langsiktige arealstrategien er en viktig kobling mellom samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen, og vil gjøre arealdelen bedre tilpasset kommunens behov og utfordringer.

Det er utarbeidet forslag til en langsiktig arealstrategi som en del av kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036. Arealstrategien vil bli førende når Sør-Odal kommune utarbeider kommuneplanens arealdel.

Forslag til arealstrategi tar for seg noen hovedtema. Det er valgt å fokusere på utvikling av steder for boligutvikling, næringsutvikling og ivaretagelse av natur. Grønnstruktur der folk bor er viktig for å ivareta rekreasjon, naturmangfold og klimarobusthet med tanke på overvannshåndtering.

På Skarnes er det lagt inn en sone for 15 minutters gange fra Skarnes stasjon. Strategisk er det tenkt at fremtidig boligutvikling i kommunesenteret bør skje innenfor denne sonen. Dette vil på den ene siden sørge for en mer «kortreist» hverdag for alle daglige gjøremål. På den andre siden bevarer naturområder.

Områder for næringsutvikling foreslås styrt og planlagt etter det såkalte ABC-prinsippet, som handler om å få lokalisert rett næring på rett plass. Eksempelvis bør detaljhandel, kontor og tjenesteyting (A-område) lokaliseres i nærheten av kollektivknutepunkt. Industri og plasskrevende virksomheter legges fortrinnsvis nær hovedinfrastruktur/regionalt vegnett (C-område). Bedrifter i mellomstadiet kan ha behov for både god kollektivtilgjengelighet og regionalt vegnett. Disse B-områdene lokaliseres fortrinnsvis i ytterkant av tettsteder nær kollektivakser.

De siste årene har det vært lite boligbygging i grendene. Det legges fortsatt opp til at grendene skal kunne utvikles og være gode bomiljø å flytte til. Det foreslås en mer konsentrert utvikling av selve grendesentra fremover for å sikre økt vitalisering av grendene. Det videreføres satsing på de samme grender som i gjeldende kommuneplanens arealdel.

Medvirkning

Kommunen har som en del av prosessen med å rullere planen deltatt i KS sitt utviklingsprogram «[Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel](#)», som blant annet har hatt til hensikt å koble det sittende kommunestyrets politikk tettere på kommunens

strategiske utviklingsplan. Planen er utarbeidet av administrasjonen i Sør-Odal kommune med innspill fra kommunestyret, barn og unge og et utvalg lag og foreninger. Deltakelsen i programmet, og gjennomføringen av en mer åpen planprosess enn det tradisjonelt sett legges opp til, åpner opp for at det i større grad fremdeles er muligheter til å komme med innspill til innholdet i planen. Blir endringene etter høringen vesentlige i forhold til planforslagets 1.0-versjon, vil det vurderes en ny høring av planen.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler å legge planforslaget for Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 versjon 1.0 og Kommunal planstrategi 2024-2027 versjon 2.0 til drøfting i formannskap og kommunestyre med hensikt å legge planforslaget versjon 1.0 og den kommunale planstrategien versjon 2.0 ut på høring og offentlig ettersyn.

Videre prosess:

27.08.24	Orientering om planen i de politiske utvalgene
03.09.24	Drøfting og 1. gangsbehandling av planforslaget i formannskapet
10.09.24	Drøfting og 1. gangsbehandling av planforslaget i kommunestyret
17.09-29.10.24	Høring og offentlig ettersyn av planforslag
30.10.-15.11.24	Bearbeiding av plan etter høring og offentlig ettersyn. Vurdering av behov for 2. gangs høring av planforslag.
03.12.24	Sluttbehandling i formannskap/eventuelt vedtak om utleggelse av planen til 2. gangs høring
17.12.24	Fastsetting av plan i kommunestyret/ eventuelt vedtak om utleggelse av planen til 2. gangs høring

Skarnes, 24.08.2024

Rune Lund
kommunedirektør